

VIDA BARBARA

Élvealvás, halálálom

Kleinheincz Csilla: Üveghegy

1 KLEINHEINCZ
Csilla: *Ólomerdő*
(átdolgozott kiadás),
illusztrálta Cserny
Timi Pookah, Gabo
Kiadó, Budapest,
2014, 9.

„Hová lesznek az álmok, amikor felébredünk? Mint az elme megunt játéka, úgy gurulnak el sötét zugokba, hogy aztán soha ne kerüljenek elő. Megismételhetetlen, soha vissza nem térő lények, akikkel ébren sosem találkozunk, s ha lehunyjuk szemünket, újabban születnek, nem siratjuk hát sokáig őket.

Elillannak, mondjuk, és nem gondolunk rá, hogy az nem más, mint a könnyed halál.”

Kleinheincz Csilla: *Kősárkány*

Kleinheincz Csilla *Ólomerdő* című regényének folytatását hét évvel az első kötet megjelenése után tarthatjuk kezünkben. A kiadó még az elsónél is szebb borítót tervezett, ami éppúgy, mint testvérkötete, mesét ígér élénk színeivel és Lóna karakterének lágy vonásaival. A kötetet két kisregény alkotja. Az első, a címadó szöveg az *Üveghegy*, ezt követi a *Kősárkány* című folytatás. A kisregényeket történetük olvasztja egybe, csupán elbeszélőjükben különböznek. Míg az elsőben Lóna hangja közvetíti a történetet, addig a *Kősárkányt* már egy külső szemlélő, azaz a mesélő szemszögén keresztül láthatjuk, főszerepbe pedig a tizenhat éves Emese alakja kerül.

„Hétszer hét nap telt el a villámok órája óta. Hétszer hét napja voltam ismét önmagam, az ezüsterdő úrnője és özvegy”¹ – üti fel a hangot Lóna első mondata. A hangvétele könnyed, cseppet sem érződik a hét év szünet Csilla írásában. Tökéletesen eleveníti fel a legfontosabbakat, ezek után pedig ugyanolyan gördülékenységgel írja tovább a mesét, ahogy azt annak idején elkezdte.

Több mint másfél hónap telt el azóta, hogy az első kötet egyik kulcsfiguráját villámmal sújtotta a gonosz özvegy, árvává téve ezzel Emesét, ki az árvaságát maga választja, eltaszítva ezzel anyján kívül az egész tündérvilágot is. Anyját méltón nevezhetjük a történet legintenzívebb karakterének, azonban épp emiatt nem tudjuk sem a pozitív, sem a negatív oldalra sorolni. Kettős jellem, tündér- és sárkányvér áramlik testében, s bár törekeny, parancsoló, hideg természetű, aki pusztá honvágy miatt hagyta el családját idestova tíz éve.

Ez a történet miránk épül. A csalásra. A bele nem nyugvás kerülőútjaira, a juszt-is poklára, ami csak a célt látja, a körülményt alig, és a következményt soha. Miattunk pusztuló gyönyörű bolygónk minden fűszála ismeri lassan ezt a mélyen emberit. S most egy mesélő megmutatja – maga a mese sem ment tőlünk. Nem mentes, és meg se ment. Nem rajzolja át mélységesen valódinak érzett korlátaink. Az

Üveghegy: valódi határ. Héterdő csak a vidéke – aki ide kötődik, azt maga az Üveghegy köti. A sors. Hiszen itt ered. S ezen a határon lépne át folyvást az ember.²

2 Lásd: <http://konyv-vizsgalok.blogspot.sk/2014/12/kleinheincz-csilla-ueveghegy.html>

Boldizsár Ildikó *Tündérek a néphagyományban és a mesékben*³ c. munkájából kiderül, Kleinheincz hű maradt a néphit, illetőleg a népmesék tündéralakjaihoz. Megtudhatjuk, hogy a néphit nem tud különbséget tenni a szépasszony, a boszorkány és a tündér alakjai közt, ahogy a mesékben is gyakorta összemosódnak a tündérek alakjai a boszorkányokéval. Erre tökéletes példa a Hamupipókéét megáldó tizenkét jószágos tündér, és a tizenharmadik, aki bosszúból átkoz, amiért őt nem hívták meg, nem volt ugyanis annyi étkészlete a királynak. Ebből következik, hogy a tündérek alakja kettős, éppúgy, ahogy Lónát sem sorolhatjuk egyértelműen a jók oldalára.

3 Lásd: <http://epa.oszk.hu/00000/00005/00025/ot39-14.htm>

4 Pócs Éva: *Tündérek, démonok, boszorkányok*, Akadémiai Kiadó, 1989.

5 Lásd: <http://egyszervolt.hu/estimate/firtos-szekely-nepmese-20101122.html>

S nem csupán ez az egy jellemzője akad Lónának, ami a mesebeli tündérekhez vezethető vissza:

6 Lásd: <http://mkdsz1.free-web.hu/arh/mese0730.html>

A tündérek gyakran jelennek meg csapatostul, méghozzá madár alakban (leggyakrabban hattyúként) a mesehős előtt. A madár alakú, ígésző szépségű tündér sohasem adományozó vagy segítőtárs, hanem olyan asszony, akibe a hős azonnal beleszeret, s ez indítja el a bonyodalmakat. A hős ellopja a madárleány tollruháját, aki végül feláldozza érte tündérlétét, ám az első adandó alkalommal visszazserzi (visszakéri, visszakönyörgi) a jól elzárt tollruhát, és huss!, kirepül az ablakon. A férfi csak hosszas bolyongás után tudja visszazserzeni eltűnt feleségét.

A madáralakra példaként Tündér Ilonát (Lónát) említenénk. Őt a Boldogasszony mesei megfelelőjének tekinthetjük. Leggyakrabban hattyú képében találkozunk vele, amint az élet és halál vizét, illetőleg az ifjító gyümölcsöt őrzi udvarán. Tündér Ilonáért szintén el kell menni Tündérországba. A Lóna névvel a magyar irodalomban egyik elbeszélésében (*Az istenhegyi székelly hősleány*) találkozhatunk.

Pócs Éva egy egész könyvet⁴ szánt a tündérek, boszorkányok és démoni lények eredetének, tulajdonságainak, hagyományainak feltárására. Ebben olvashatunk többek között arról is, hogy a magyar tündérkultusz a balkáni népek tündérhiedelméhez vezethető vissza, akik főként a Dunántúlon, Erdély, Dél-Alföld, Moldva, Bukovina területén éltek. Énekelnek, zenélnek, néha nagy táncmulatságokat vagy ebédeket tartanak. Képesek repülni, alakot váltani (például hattyúvá vagy forgószéllé változni, ahogy Lóna vagy Rapsoné).

A sorozat első részében (*Ólomerdő*) szereplők közül többek alakja szintén megtalálható az erdélyi népmesékben. Firtosról megtudhatjuk, hogy ő Firtos-hegy tündére, Tartod testvére, akivel örök harcban áll.⁵ Firtos testvéréről *Tartod kincse* címen olvashatunk történetet Ambrus Lajostól.⁶ Rapsoné alakja ugyancsak fellelhető az erdélyi népmesékben. Ő Rapsó rabonbán tündér felesége, Firtos és Tartod testvére.

Kleinheincz az *Üveghegybe* is csempész népmesékből származó alakokat, úgymint Ispiláng és Táliber. Az ispiláng szóról leggyakrab-

7 Lásd: <http://ertekkeresok.network.hu/blog/gyokereinket-es-ertekeinket-keresok-hirei/ispilang-a-szenszellem-szentlelek-unnepe-punkosd>

8 KLEINHEINZ
Csilla: *Ólomerdő...*,
36.

ban az *Ispilángi rózsa* című gyermekdal jut eszünkbe, melyhez hasonló versike megtalálható a német népköltészetben is: *Ich spiel ein, / Ich spiel ein, / Ich spiel einen Rosenkartz*. A könyvben azonban valószínűbb, hogy Kleinheincz a pünkösdöt, szentszellem (szentlélek) ünnepét érti alatta. Pünkösdöt húsvét utáni 50. napon tartjuk. A lámaizmus szerint „a test halála után a lélek 49 napig tartózkodik a bardo-ban, »köztes lét«-ben, mielőtt karmájának, életútjának megfelelő helyét megtalálja, illetve készen állhat az újbóli megszületésre”.⁷

Míg a Táliber szavat szintén egy mondókánkból ismerjük: *Hová mész, te, kis nyulacska? / Ingyom, bingyom, táliber / tutáliber, máliber, / az erdőbe!* Olvashatók olyan, szakirodalommal nem alátámasztott nézetek is, melyek alapján ez a dalocska is egy német elődjéhez mutat vissza: táliber= da lieber, tutáliber=du da lieber, máliber=mein lieber.

Az első könyvben olvashatunk a Rengeteg s a tündérlét szabályairól is, amiknek megszegése minden esetben következményekkel jár. Azonban nem tudunk elsiklani a tény felett, hogy még az író maga is megszegi a saját szabályait szinte rögtön a kötet elején: Lóna, miután megelégedi lánya dacát, egy éjjel hatyú képében közelíti meg az emberek világát, s erőszakkal karmolja fel lányát gödöllői otthonából, hogy „hazavigye” őt Ezüsterdőbe. Az *Ólomerdő* leszögezi, hogy a két világ között csak félvérek ingázhatnak. Ha visszaemlékszünk, Istvánt sem engedték a Rengeteg fái lombjaik közelébe, ahogy az özvegy is csak emberi segítséggel tudta elhagyni a Rengeteget. Lóna viszont nem ember, anyja ugyanis tündér, apja pedig sárkány volt.

Máshol viszont Kleinheincz fel is hívja figyelmünket az ímént említett szabályra:

Emese másnap alkonyatkor érkezett. Megállt a túskebokrok gyűrűjén kívül, és háromszor csengetett a biciklicsengőjével. [...]

– Adélnak elmondtam, hogy veled vagyok. Holnap-holnapután hétvége, de utána innen kell iskolába mennem. Kezdődik a tanítás.

– Biciklin? – nevettem föl. – Átengedtek így a fák, emberszagú fémen?

– Tudom, hogyan kell utat törni varázslattal – mondta mogorván, és ha értette is, miért kacagok, nem mutatta.⁸

A szöveg során többször megfigyelhetjük, hogy bár Kleinheincz pusztát tart a kezében, az a mű végéig sem sül el. Az olvasóban hiányérzet alakulhat ki ennek okán is. Hogy hol még? Hát a Rengeteg elképzelése során. Azt ugyanis a megszokottól ellentétben ezüst, arany, gyémánt, ólom, bronz, réz és széperdő alkotja, tele a nevükben szereplő elemekkel. A nemesfém erdők csillognak, vakítanak éppúgy, ahogy a közelükben lévő Üveghegy is, mely alatt a sors folyója hajszálpataktól habzik. Az ólom, bronz és rézerdő fái zordak, leveleik karcognak, így hát sötétséget kéne éreznünk ezen erdőkben barangolva. Talán a borító az oka, hogy ezen a ponton megtörhet az elképzelés. S hogy alátámasszuk ezt a törést (hogy olykor más elképzelés

él az olvasó fejében, mint a lapokon), jó példa erre a kötet pinterest oldala,⁹ amely tele van zöldebbnél zöldebb, lágy, finom vonalakkal megrajzolt képekkel, s nyoma sincs a fémes erdők zord világának, melyben az alku, a veszély, és az emberfaló sárkányok uralkodnak. S bár zord, mégis csodás, ahogy a benne termő gyógynövények is: holdfű, vérehulló fecskefű, csillagboglárika, csengő barack, szurokfű, valamint a legfontosabb, a forrasztófű.

Ezt a gyógyhatású füvet említi meg Emesének egyik meséjében Kőkény, a fanemtő, amitől a tizenhárom éves lány reménykedni kezd apja felélesztésében. Az Üveghegy itt kap kulcsfontosságú szerepet, a forrasztófű ugyanis csak a hegynél található, s nem elég csupán eljutnunk odáig, épp, hogy az üveghegynél kezdődnek csak az igazi veszélyek. „Aznap minden úgy volt, ahogy lennie kellett, és nem vettem észre, mert nem akartam észrevenni, hogy a délután békéje mögött egyre mélyül az éhség, amely aztán, napokkal később, el is nyelt minket.”¹⁰

A halottakat ugyanis még a tündérek világában sem lehet következmények nélkül felélesztetni. Dív, Lóna apjának története hangzik el több oldalon keresztül, amiből fény derül a sárkányok eredetére:

Az egyik pillanatban még mintha Istvánt láttam volna felállni a koporsóban [...]. Aztán István még magasabbra emelkedett, a kőkeresztek, fenyők és tiszafák fölé, alakja megnyúlt, elmosódott, avarvörösre vált, pofájából pedig üvöltés szállt föl. [...] Aztán Emese azt sikoltotta: – Apa! –, és hangjában már nem volt más, csak félelem. [...] István fölé magasodott, és miközben én nyílként zuhantam feléjük, belesajduló testtel, tudván, hogy nem érem el őket időben, kitátotta a száját, és hiába takarta volna el magát Emese, hogy védje a testét, a sárkány összezartha az állkapcsát.¹¹

A sárkány nem érez az éhségen kívül mást, s azt is főként a szerettei iránt. Lóna ezért emlékeit veszi Istvánnak, hogy az érzések nélkül repüljön tovább.

A negyvennyolcadik oldaltól kezdve kapunk bepillantást István gondolataiba, emlékeibe. Hogy ezek az emlékek a feltámadás pillanataiban zúdulnak-e Istvánra vagy a halál utáni semmit megcáfolni kívánó képzetek, nincs konkretizálva, az olvasóra bízva Kleinheincz.

A könyv további kétharmadát a *Kősárkány* című, két részből álló kisregény alkotja. Az első rész in medias res-szel indít. Három éve éli túl Emese csonka karral a napokat, mert megélni őket képtelen, egyre inkább elzárja magát a külvilág elől. A történet az ő útkeresését írja le, mindvégig két szálon fut. Fő szálként tekinthetőek a csillagfaluban s a vándorévesek közt töltött időszakok, ahol bár hozzá hasonlókkal ismerkedik meg, mégsem sikerül a beilleszkedés. A csillagfalvak működéséről a mesélő ad nekünk információt, a konkrét falu, ahova Emese kerül, Iduna vezetésével működik, magát a helységet pedig Virrasztónak hívják. Az ilyen típusú faluk lakói a rengetegen kívül, a peremen élnek, s közösségeikben vélik a biztonságot, ahol mindenki, tudva a maga szerepét, egy-egy szervként működik:

⁹ Lásd: <https://www.pinterest.com/gabosff/C3%BCveghegy/>

¹⁰ KLEINHEINCZ Csilla: *Ólomerdő...*, 57.

¹¹ Uo., 87.

12 Uo., 151.

Mind egy egész részei vagyunk. Iduna a szív, de ki mondaná, hogy a máj, a tüdő, az agy kevésbé fontosak?

13 Uo., 124–125.

– Egy kar például nem nélkülözhetetlen – jegyzi meg Emese, maga sem tudja, ironikusan-e, vagy komolyan gondolja.

– Ha a karnak mennie kell, akkor elmegy, és keres egy csillagfalut, ahol viszont egyetlen kar sincs.¹²

Bécsben való tartózkodása idején a Végzetnők suttognak végig a lánynak, látomásaként villannak fel, Ezüstkezűnek szólítják, hogy mire Emese észbe kapna, már el is tűnnek. Végül rájön, bár el tudna menekülni a Végzetnők, s ezzel a Rengeteg elől is, oda tartozik, nem találja már a helyét a „normális” világ falai között. Rá kell jönnie, ki is ez az Ezüstkezű, miért azonosítják vele többen is a tündérvilágban. S mi köze hozzá Rabonbánnak? Újra és újra megtalálja őt Ezüstkezű meséje, mindig másként szól és mindig egy kicsit róla.

Ebben a könyvben már a Rengetegről is kapunk térképszerű leírást:

A rézszínű lombok alatt megül a levegő, izzad a homloka, ahogy gyalogol. [...] Az erdők határán egy pillanatra megáll. Egyenesen előre Lóna birodalma, az ezüsterdő terül el, jobbra viszont az arany- és gyémánterdő, és közöttük egy szélesebb út, amelyiken a Firenéhez tartó kalmárok szoktak járni. Az egyenesen Szélpországba visz, ezt Emese is tudja, de a sötét, varázslattal lombos alagúttá formált út mégis riasztja. Éjfél és Hajnal laknak arra [...].¹³

Éjfél, Hajnal és Este valaha testvérek voltak. Kettő belőlük sárkánnyá változott, a harmadikról mesét hallhatunk. S ez már a második rész. A történet hűen a címhez a sárkányoknak szenteli figyelmét. Kő, azaz a valaha volt István emlékek és érzések nélkül tölti sárkánynapjait. Lóna, miután elveszi István emlékeit, maga is kissé emberré válik, s kezd megtörni a szigorú én, aki csak a szabályai szerint él, melyek érzéseket is felülírnak.

A történet, csakúgy, mint az első részben, ismét két szálon fut. Míg Emese utat keres apja szíve felé és a megoldást keresi, hogyan tehetné emberebbé, addig Lóna és Firene Éjfélhez és Hajnalhoz tart, hogy megakadályozzák a két sárkány ébredését. A két szál akciódús jelenetek után az utolsó oldalakon ér egybe s a tetőfok csúcán elvágva, néhány oldalas levezetéssel zárul a könyv.

Összességében elmondható, hogy a folytatás legalább olyan sikeresre kerekedett, mint testvére, annak ellenére, hogy a közönség a várt helyett (Rabonbán és Emese kalandja) egy egészen más történetet kapott. Emese azonban ígéretet tett Rabonbán megsegítésére, ez pedig azt kell, hogy jelentse, okkal várhatunk a folytatásra, s csak remélni merjük, nem kell ismét eltelnie hozzá hét évnek.